

Warszawa, dnia 8 maja 2008 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
Janusz KOCHANOWSKI

RPO-378980-I/01/MW

00-090 Warszawa Tel. centr. 022 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 022 827 64 53

Pan
Jakub Wołasiwicz
Pełnomocnik Ministra Spraw
Zagranicznych do spraw postępowań
przed Europejskim Trybunałem
Praw Człowieka

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Al. J. Szucha 23
00-583 Warszawa

Dotyczy: *DPT 243-99-2008/AM*

Krzysztof Ławoniz Paweł Dubasadow.

W odpowiedzi na nadesłaną korespondencję w sprawie skargi Pani Danuty N i Pana Michała K wniesionej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (nr 32932/02), mając na uwadze zakres kompetencji przyznanych mi ustawą z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie wyjaśniam, co następuje:

Przedstawiona przez skarżących problematyka nauczania religii w publicznych przedszkolach i szkołach była już w przeszłości przedmiotem interwencji Rzecznika Praw Obywatelskich. Mając na uwadze kontrowersje wywołane wprowadzeniem nauczania lekcji religii (bądź też alternatywnie lekcji etyki) do programu nauczania w publicznych szkołach, a także liczne zarzuty podnoszone wobec obowiązku umieszczania ocen z religii/etyki na świadectwie szkolnym, Rzecznik już w 1992 r. postanowił w tej sprawie wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego (TK) o zbadanie konstytucyjności treści rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz. U. z 1992 r. nr 36 poz. 155). W swym orzeczeniu z dnia 20 kwietnia 1993 r. Trybunał Konstytucyjny (sygn.akt U 12/92) nie podzielił wątpliwości przedstawionych

przez Rzecznika. W tej sytuacji Rzecznik Praw Obywatelskich wyczerpał prawne możliwości działania w przedmiotowej kwestii.

Jeżeli chodzi o stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, to pozostało one zgodne z późniejszymi decyzjami wydanymi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, do którego w podobnych sprawach zwracali się polscy skarżący (decyzje *CJ, J.J. and E. J. v. Polska*, nr 23380/94; *Saniewskiv. Polska*, nr 40319/98).

Europejski Trybunał uznał, iż w sprawach dotyczących skarg w przedmiocie organizacji w szkołach publicznych lekcji religii na zasadzie dobrowolności, z przewidywanym systemem zwolnień od udziału w takich lekcjach, artykuły 8, 9 i 14 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności nie znajdowały zastosowania. Trybunał podkreślił także, iż artykuł 9 Europejskiej Konwencji ma chronić jednostkę przed indoktrynacją ze strony Państwa i dlatego nie stosuje się go w sytuacji, gdy nauczanie lekcji religii odbywa się w szkołach publicznych na zasadzie dobrowolności, bądź gdy istnieje możliwość zwolnień z obowiązkowych zajęć nauki religii (*Saniewskiv. Polska*, nr 40319/98, *Angeleni v. Szwecja*, nr 10491/83). Dodatkowo, w wyroku z dnia 9 października 2007 r. w sprawie *Hasan i Eylem Zengin v. Turcja* (nr 1448/04), Trybunał zaznaczył, iż jeżeli państwo wprowadza do programów szkolnych naukę religii, konieczne jest unikanie w miarę możliwości sytuacji, w której uczniowie stają w obliczu konfliktu między szkolną edukacją religijną a przekonaniem religijnymi i filozoficznymi rodziców. Dlatego też w Europie - biorąc pod uwagę różnorodność sposobów nauczania - większość państw oferuje przynajmniej jeden sposób niebrania przez ucznia udziału w edukacji religijnej: zwolnienie z lekcji i udział w lekcjach przedmiotu zastępczego albo całkowicie fakultatywne uczestnictwo w takich zajęciach (§71).

Odnosząc się do sprawy Pani Danuty N i Pana Michała K jak wynika z załączonej skargi skierowanej przez nich do Trybunału, do Rzecznika Praw Obywatelskich zwracała się ona podnosząc zarzuty dyskryminacji jej syna przez władze szkolne. Nie podnosiła zarzutów odnośnie do braku organizacji lekcji etyki w szkole. Zgodnie natomiast z paragrafem 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz. U. z 1992 r. nr 36 poz.155), w publicznych przedszkolach organizuje się, w ramach planu zajęć przedszkolnych, naukę religii na życzenie rodziców (opiekunów prawnych). W publicznych

szkołach podstawowych, gimnazjach, ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych organizuje się w ramach planu zajęć szkolnych naukę religii i etyki:

- 1) w szkołach podstawowych i gimnazjach - na życzenie rodziców (opiekunów prawnych),
- 2) w szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych - na życzenie bądź rodziców (opiekunów prawnych), bądź samych uczniów. Po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu religii i etyki decydują sami uczniowie.

Tym samym brak takiego oświadczenia złożonego w najprostszej formie pisemnej, a skierowanego do odpowiednich władz szkolnych oznacza, iż rodzice nie wyrażają życzenia, aby ich dzieci uczęszczały na lekcje religii, bądź też organizowane alternatywnie lekcje etyki. Złożenie takiego oświadczenia przez rodziców jest bowiem formą poinformowania szkoły o wyborze jednej z przysługujących alternatyw. W przypadku braku takiego żądania, mając na uwadze, iż obowiązujące w tym aspekcie uregulowania prawne nie nakładają obowiązku składania negatywnych oświadczeń o niepobieraniu lekcji religii lub etyki przez rodziców, szkoła jest zobowiązana zapewnić tej grupie dzieci (nie objętych nauką religii lub etyki) opiekę lub zajęcia wychowawcze.

Na zakończenie z przykrością informuję, iż brak jest możliwości przesłania korespondencji prowadzonej przez Rzecznika ze skarżącymi, albowiem ze względu na upływ czasu została ona, zgodnie z wymaganiami archiwalnymi wybrakowana.

*Złamany obraz nauki.
Jan Lechowicz.*